

CÂND ȘI CUM PUTEM BOTEZA COPIII

Ieromonah Petru Pruteanu

www.teologie.net

Deși cei mai mulți consideră că știu răspunsul la această întrebare, în realitate ne zbatem într-o mare neștiință înfrățită cu indiferența, iar în rezultat avem foarte puțini creștini ortodocși care își conștientizează propriul Botez și responsabilitatea asumată prin primirea acestuia. Tocmai de aceea mi-am propus să punctez câteva idei mai importante pe care cred că trebuie să le știe fiecare creștin, în special părinții și nașii care își aduc pruncii pentru a fi botezați, dar și preoții care săvârșesc aceste botezuri.

1. Înainte de a spune ce este botezul, trebuie să menționăm ce **nu** este el, pentru că între creștini circulă prea multe mituri și învățături greșite despre Botez și efectele lui. Cei mai mulți își aduc copiii la botez în virtutea unui obicei pe care nici nu doresc să-l înțeleagă, iar o bună parte dintre „ortodocși” consideră că un copil trebuie cât mai repede botezat ca să doarmă bine, să fie sănătos, să nu fie deocheat, să nu scuipe biberonul sau să poată ieși din casă. Dar Hristos n-a lăsat Taina Botezului ca somnifer sau ca bilet de ieșire din casă, iar oamenii care gândesc astfel, dacă încă nu s-au hotărât să deschidă Biblia ca să înțeleagă ce înseamnă Botezul, măcar să gândească logic că numai în China și India sunt peste două miliarde de oameni nebotezați și toți dorm normal, trăiesc mai mult decât noi, nu sunt deocheați și nici n-au probleme la ieșirea din casă. De ce un copil născut din tată și mamă botezați și cununați s-ar teme de așa ceva?! Și oare cât timp vom mai avea închipuiri atât de josnice față de Tainele Bisericii?!

2. Hristos a rânduit Botezul ca o posibilitate, o șansă și un Dar dumnezeiesc, dar nu ca o obligație sau obicei. Atunci când părinții concep un copil nu-și propun doar să-l nască, „că așa trebuie” sau ca tatăl copilului să bea bine în acea zi, ci se gândesc la creșterea și viața lui de mai departe, iar însuși copilul, fie și inconștient, nu-și concepe existența decât alături de părinți. Și după cum nașterea nu este un scop în sine, ci este o etapă prin care omul trece de la dezvoltarea embrionară la viața propriu-zisă, tot așa și Botezul, ca naștere duhovnicească „din apă și din duh” (Ioan 3:5), nu este un scop în sine, ci este abia începutul vieții duhovnicești. Botezul nu este sfârșitul unor rânduieli legate de nașterea copilului, așa cum deseori se exprimă părinții: „l-am botezat și am scăpat”, ci este doar începutul vieții în Hristos și în Biserică. Totul abia atunci începe, iar dacă cei care aduc pruncul la Botez nu au o relație vie și permanentă cu Biserica, este aproape sigur că nici

copilul lor nu va avea o astfel de relație, iar dacă o va avea, aceasta nu se va datora părinților și nașilor, ci unor factori exteriori, care nu-i îndreptățesc pe părinți, ci mai mult îi acuză.

Cei care-și botează pruncii și după aceasta îi rup de Tatăl și de Mama lor, adică de Dumnezeu și Biserică, sunt asemenea celor care-și nasc copiii apoi îi aruncă la gunoi, fără să le mai pese de viața lor. Și vai de preoții care se fac părtași unor astfel de crime duhovnicești, neexplicându-le părinților și nașilor ce înseamnă botezul și la ce jug se înjugă cei care se pun garanți pentru credința și educația creștină a copilului. Dar e și mai grav atunci când oamenii chiar ar vrea să știe toate acestea, dar preoții nu se obolesc să le explice, iar după aceea dau toată vina pe părinți, de parcă preotul ar fi un năimit care oficiază acte magice sau un funcționar de la bancă care dă credite, dar nu-i pasă dacă clienții au cu ce să le plătească, și nici nu le vorbește despre consecințele neachitării la timp a datoriei.

3. Cea mai importantă condiție pentru botez este credința sinceră în Dumnezeu, lepădarea de Satana și de toate lucrurile lui, și urmarea lui Hristos. Când Mântuitorul a trimis apostolii în lume, nu le-a spus să boteze pe toți laolaltă, ci în primul rând să învețe neamurile (Matei 28:19-20), apoi să boteze pe cei care vor crede Evangheliei (Marcu 16:15-16). Neoprotestanții, limitându-se la sensul direct al textului, botează doar persoanele mature, care pot crede conștient în Evanghelie, iar credința este văzută de ei mai mult ca o însușire a unor versete interpretate după bunul plac. Cu toate acestea, accentul pus pe credință este unul corect, iar necesitatea credinței este la fel de valabilă și în Biserica Ortodoxă. Diferența dintre noi și neoprotestanți nu constă în faptul că unii cer mărturisirea credinței, iar alții nu. Și Biserica Ortodoxă cere mărturisirea credinței candidatului la botez, dar acceptă, prin excepție (devenită generală), ca mărturisirea să fie făcută de părinți împreună cu o altă terță persoană, pe care noi o numim naș. A boteza fără a cerceta credința și cunoștințele religioase ale părinților și nașilor este o impietate și o batjocură față de Tainele Bisericii, iar preoții ca „iconomi (nu distribuitori) ai Tainelor lui Dumnezeu” (I Corinteni 4:1) n-ar trebui să admită așa ceva, indiferent de situație!

Haideți să analizăm puțin cazul famenului din Etiopia, despre care ni se relatează la Fapte 8:26-39. Duhul Sfânt îl trimite pe Filip către famen (v. 26-29), găsindu-l pe acela citind din Scriptură (v. 28). Filip îi tâlcuiește pasajul biblic neînțeles de el și îi vorbește despre mântuirea venită prin Hristos (v. 30-35). Famenul vede apa și spune: „*Iată apă! Ce mă împiedică să fiu botezat?*” (v. 36). Vedem însă că reacția lui Filip a fost cu totul alta decât a preoților de astăzi. El nu spune: „vai, pe mine m-a trimis Duhul Sfânt, iar omul acesta e de

departe, tocmai din Etiopia, și trebuie urgent botezat, ca să nu i se întâmple ceva pe drum sau chiar să moară”, deși pericole erau destule. Chiar și faptul că etiopianul citea Scriptura și era dornic să înțeleagă cele citite n-a fost suficient pentru ca Filip să fie de acord să-l boteze. Bineînțeles că statutul social și bogățiile acelui famen, „ministru al economiei” în Regatul Etiopiei, de asemenea n-au constituit vreun privilegiu pentru el. De aceea, Filip răspunde la întrebarea famenului în felul următor: „*Dacă crezi din toată inima, este cu putință*”. Și el, răspunzând, a zis: „*Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu*” (v. 37). Abia atunci s-a oprit carul și Filip l-a botezat (v. 38).

Prin urmare, justificări pentru a proceda altfel decât a procedat Filip cu etiopianul nu există, iar atunci când părinții se adresează preotului pentru a boteza pruncul, acesta este obligat să înceapă un amplu proces de catehizare la care să explice principalele învățături ale Bisericii și fundamentarea lor biblică, și abia după aceea să vorbească despre Botez. De exemplu, Canoanele 46 Laodiceea și 78 Trulan (VI Ecumenic) prevăd catehizarea obligatorie a candidaților la botez și chiar examinarea lor săptămânală. Doar în cazul în care catehumenul este grav bolnav, preotul poate săvârși Botezul fără cateheză, dar și atunci este obligat să-l întrebe pe candidat (sau pe cel care mărturisește în locul lui) dacă crede în *Sfânta Treime, în mântuirea prin Hristos, în învierea morților și în viața de veci*. Iar dacă neofitul rămâne în viață, preotul este obligat să facă catehizarea după Botez (Canonul 47 Laodiceea). Și bineînțeles, cazurile de acest gen sunt extrem de rare, iar de cele mai multe ori, nu există nici un motiv de a grăbi botezul și de a nu face catehizare.

4. Mulți preoți îndeamnă părinții să-și boteze cât mai repede pruncii, dar fără să le vorbească despre credință, responsabilitate, viață veșnică etc. Totul este privit prin prisma beneficiilor imediate. Trebuie însă să precizăm că Biserica Ortodoxă acceptă și recomandă botezarea copiilor, dar niciodată nu-l impune, mai ales dacă nu s-a făcut o pregătire corespunzătoare. În secolul al III-lea Tertulian insista pe amânarea Botezului copiilor (cf. *Despre botez*, cap. 18), nefiind de acord cu grăbirea nemotivată a Botezului. În secolul al IV-lea Sf. Grigore Teologul, fiu de episcop, dar botezat abia la 30 de ani, recomanda botezarea copiilor la vârsta de cel puțin trei ani, „*pentru ca aceștia cât de cât să poată auzi și repeta cuvintele Tainei, iar dacă nici atât, cel puțin, să o înțeleagă imaginar*” (cf. *Omilia 40*; PG 36, col. 400). Această recomandare a fost respectată în Biserică până prin secolul al IX-lea, când se generalizează botezul la un an sau la 40 de zile, dar niciodată fără cateheză. În prezent însă, încă de prin perioada turcocrăției, totul s-a transformat în „servicii religioase pe bandă rulantă”, accentul punându-se doar pe cantitate, iar de calitate nici măcar nu se vorbește. Cel puțin în Biserica Ortodoxă Română nu cunosc nici un ierarh care să ceară preoților un

anumit număr de cateheze baptismale și să supravegheze calitatea și regularitatea lor. Situația este și mai gravă în Biserica Ortodoxă din Moldova, deși Soborul Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Ruse din 2011 are decizii foarte clare în acest sens. Și-atunci de ce ne mirăm de „creștinii” pe care-i avem sau de faptul că unii dintre ei, fiind botezați și împărtășiți de mici în Biserica Ortodoxă, au ajuns activiști homosexuali sau atei înverșunați, nemaivorbind de faptul că pușcăriile tot de „ortodocși” sunt pline?! Și cum să nu ajungă așa dacă noi le dăm Evanghelia numai să o sărute, dar nu le citim din ea și nu le-o explicăm, ca în ei să se aprindă flacăra credinței și a iubirii pentru Dumnezeu și pentru aproapele, căci „credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos” (Romani 10:17). Să te naști din părinți credincioși încă nu înseamnă nimic, dacă aceștia nu-ți explică niciodată de ce trebuie să credem și de ce credem anume așa și nu altfel.

5. Credința de care vorbește Evanghelia și care se cere la Botez nu este credința în faptul că Dumnezeu există sau, cum spun unii: „eu cred că există ceva, o putere, o rațiune supremă etc.”. Toate astea n-au nimic comun cu adevărata credință. Și demonii cred că Dumnezeu există, dar nu putem spune că „sunt credincioși”, chiar dacă „se tem și se cutremură” în fața măreției lui Dumnezeu. A fi credincios înseamnă, pe de o parte, a avea *încredere* în Dumnezeu mai mult decât în orice și oricine din lumea aceasta, iar pe de altă parte, credința înseamnă *credincioșie*, adică fidelitate față de Dumnezeu. O soție credincioasă față de soțul ei nu este aceea care crede că soțul ei există sau care are nevoie doar de banii bărbatului, ci numim „credincioasă” soția care are deplină încredere în soțul ei, îl iubește din toată inima și nu-l înșală nici măcar cu gândul, ci vrea să fie doar cu el, îndeplinește orice dorință a lui și este gata chiar să moară pentru el. O astfel de credincioșie cere Dumnezeu și de la noi, iar analogia cu viața de familie aparține de fapt Sfântului Apostol Pavel, care Îl compară pe Hristos cu mirele, iar Biserica – cu o mireasă credincioasă (Efeseni, capitolul 5). Orice creștin botezat devine mireasă a lui Hristos, dar nu în particular, ci prin Biserică. Ești mireasă a lui Hristos doar în măsura în care ești membru viu al Bisericii. Tocmai de aceea, Sf. Ciprian al Cartaginei spunea că „în afara Bisericii nu există mântuire”, căci Dumnezeu-Iubire, fiind întreit în Persoane, nu-și revarsă iubirea Sa peste indivizii care „cred doar în suflet”, ci numai peste adunarea credincioasă și iubitoare a lui Hristos. Iar a-L iubi pe Dumnezeu înseamnă a păzi poruncile Lui (Ioan 14:15,21) și a dori viața veșnică cu El.

6. Pentru ca un copil să știe și să păzească poruncile lui Dumnezeu, el trebuie să fie învățat de cei care le cunosc. Niște părinți sau nași care n-au citit niciodată Evanghelia și

nici nu participă la viața și slujbele Bisericii nu vor putea niciodată să învețe un copil decât să se îndreptățească și să se scuze, așa cum fac ei de obicei. Trăim în vremuri când majoritatea creștinilor au terminat cel puțin liceul, știu să citească, se descurcă la calculator și la telefonul mobil, dar nu știu cele 10 porunci, Simbolul de Credință (Crezul) și alte lucruri elementare, nemaivorbind de învățături mai profunde ale Sfintei Scripturi. Tocmai de aceea, mai ales în cazul în care părinții copilului sunt încă „departe de Biserică”, aceștia ar trebui să aleagă niște nași pregătiți și potriviți pentru a ajuta la educația duhovnicească a copilului lor. Nașii nu sunt sponsori ai copilului și nici nu trebuie aleși pe criterii de prietenie pur omenească, ci pe criterii duhovnicești. La alegerea nașului de botez nu poate fi vorba de colegialitate, statut social, grad de rudenie sau frică de a nu supăra pe cineva. Când un bolnav are o problemă de sănătate, el merge la cel mai bun doctor, iar dacă are un prieten medic, dar care nu este bun specialist, va pune pe primul plan sănătatea lui și nu prietenia care-l poate păgubi. Căci dacă prietenia e una sănătoasă, ea n-ar trebui să fie afectată de o astfel de abordare, ci din contra: un prieten medic, dacă nu este bun specialist, va refuza să facă experimente cu prietenul și îl va recomanda altui coleg mai bine pregătit. Iar Botezul este infinit mai important decât scoaterea unui dinte sau o operație de apendicită. La noi însă totul e pe dos și te miri cât de ușor oamenii acceptă de a fi nași (sau așa-zisi cumetri). Cred că și atunci când unii dintre ei au devenit pionieri sau comsomoliști erau mai responsabili decât atunci când acceptă să devină nași de botez. Tocmai de aceea, încă de la primele lecții de catehizare, nașii trebuie să primească acceptul Bisericii, dar pot fi și refuzați dacă nu întrunesc condițiile Bisericii. Iar dacă părinții insistă pe niște nași necredincioși, Biserica poate refuza săvârșirea aceluia Botez și acesta va fi un refuz obiectiv și întemeiat. Dacă însă preotul acceptă să săvârșască Botezul fără să-i cunoască pe părinți sau pe nași, convenind data și ora Botezului la telefon sau prin femeia care vinde lumânări, toată vina pentru soarta copilului cade asupra aceluia preot care este „lup în piele de oaie”. Unii vor zice că exagerez, dar Hristos și Apostolii cu siguranță sunt de partea acestei abordări fără compromis și nu acceptă ca preotul să se transforme într-un chelner care nu știe cum mai bine să-și deservască clienții pentru a nu pierde bacșișul.

7. La modul practic, părinții trebuie să aleagă unul sau cel mult doi nași (nu neapărat nașii lor de cununie), care să fie buni creștini ortodocși și „oameni de Biserică”, cu un înalt simț al responsabilității. De la astfel de nași nu trebuie așteptate beneficii materiale, ci doar să-și facă conștiincios datoria, căci nașia nu-i un obicei popular care se rezumă la a da sau a primi niște colaci, ci e o problemă de viață și de moarte. Prin urmare, la Botez trebuie să fie unul sau cel mult doi nași, nu zeci de cumetri, care n-au nici o atribuție, ci vin de gură-

casă, iar uneori nici nu asistă la Botez, ci vor să fie pomeniți „la fără frecvență”. Și dacă un preot serios le spune că acest lucru nu-i corect, în numele „cumătrismului național” (dogmatizat la moldoveni) aceștia merg la alți preoți, care îi jupoaie de bani, pomenind numele celor care de fapt nu sunt cumetri și n-au nici o legătură cu Botezul!

După învățătura Bisericii, totul e mult mai simplu: în cazul unui băiat se ia ca naș un bărbat, iar în cazul unei fetițe – o femeie. Acesta mărturisește credința în numele pruncului și doar el se înrudește spiritual cu familia copilului, iar toți ceilalți doritori de a participa la slujba Botezului sunt simpli credincioși (dacă sunt), care se bucură de încorporarea unui nou membru în Trupul Bisericii. Și Botezul trebuie privit anume așa, ca o sărbătoare a întregii Bisericii, care trebuie unit cu Liturghia duminicală sau praznicală, nu ca un serviciu religios pe care cineva îl oficiază în particular, ca și cum nici n-ar vrea să fie deranjat de prezența întregii comunități.

8. În cazul în care părinții sau nașul copilului refuză frecventarea lecțiilor de catehizare sau nu se arată responsabili în ce privește educația ulterioară a pruncului, Biserica este obligată să refuze oficierea aceluia Botez, iar frazele de genul: „ce vină are copilul?” trebuie întoarse împotriva părinților, nu împotriva Evangheliei. Botezul nu se face din milă, ci numai în baza mărturisirii de credință, căci și Hristos n-a spus că se vor osândi cei care nu se vor boteza, ci cei care nu vor crede (Marcu 16:16). Calendarul nostru este plin de sfinți care n-au apucat să se boteze (nu că n-ar fi dorit), în schimb nu avem nici un sfânt care să nu fi avut credință sau să fi aparținut Bisericii doar formal, sperând că se va mântui mâncând ouă roșii la Paști. Iată de ce, atunci când nu se întrunesc toate condițiile pentru Botez, Biserica poate și chiar trebuie să refuze săvârșirea aceluia Botez, și nici un alt preot nu poate trece peste condițiile stabilite de Mântuitorul Hristos. În cazurile în care un preot nu botează copilul din cauza lipsei banilor, alt preot este chiar obligat să săvârșească acel Botez și să raporteze fapta „colegului” către episcop. Dar dacă preotul refuză Botezul din lipsa de credință, nici un alt preot nu poate face pogorământ în acest caz, căci aici nu e vorba de o decizie subiectivă a preotului, ci de o atitudine obiectivă a Bisericii, enunțată printr-un preot care nu negociază Tainele Bisericii. Și să dea Domnul cât mai mulți preoți de acest fel... Numai așa turma lui Hristos se va vindeca de formalism și ipocrizie, mărturisind și trăind conștient credința.

Bineînțeles, toate aceste idei nu sunt deloc protestante, ci cât se poate de ortodoxe și menite să-i salveze pe ortodocși și să întărească Biserica. Aspectele pozitive și negative din istoria Bisericii noastre confirmă acest lucru.

Așa să ne ajute Dumnezeu!